

УДК 378.147

ЩЕБЛИКІНА Таміла

д-р пед. наук, доцент, професор кафедри англійської філології,
Харківський національний педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна

вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна, 61168

E-mail: tamila.shch@gmail.com

ДЖОУ Юнь

аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна, 61168

E-mail: singerzhou@163.com

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ СПІВУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ КНР: РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ПРАКТИЧНОГО ДОСВІДУ

Анотація. У статті визначено, що в Україні та КНР значна увага приділяється пошуку нових ефективних шляхів підвищення якості підготовки майбутніх учителів співу. Тому доцільно враховувати широкі можливості щодо взаємозбагачення арсеналу методів, форм, технологій, які використовуються в процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів співу у вищій школі вказаних країн. Зокрема, для українських викладачів значний інтерес представляє досвід формування професійної компетентності майбутніх учителів співу у вищій школі Китаю, бо цей досвід можна творчо використовувати в українських закладах вищої освіти.

Як з'ясовано, в останні роки було проведено багато досліджень різних авторів, присвячених проблемі формування професійної компетентності у студентів зазначеного профілю, однак науковцями не здійснювався системний аналіз досвіду формування цієї компетентності в майбутніх учителів співу, які навчаються у китайських закладах вищої освіти.

Як визначено, у процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів співу у вищій школі КНР використовуються різні методи навчання. Зокрема, серед них можна назвати такі традиційні методи навчання, як приклад, вправи, демонстрація, пояснення тощо. Крім того, в останні роки в Китаї почали більш широко застосовувати різні інноваційні методи навчання, зокрема такі: домінантне вербальне пояснення, рольові й ділові ігри, створення проблемних ситуацій, метод

проектів, ланцюгове планування методичної роботи з вокальним ансамблем, моделювання складних ситуацій репетиційної роботи тощо.

Установлено, що в системі формування професійної компетентності майбутніх учителів співу у китайських закладах вищої освіти накопичено багато цінних методичних доробок, які представляють цінність для української вищої школи. Проте під час використання представленого практичного досвіду важливо враховувати, що в описаній системі підготовки фахівців існують принципові недоліки і проблеми, які потребують поступової ліквідації.

Ключові слова: професіональна компетентність, майбутній фахівець, учитель співу, вища школа, практичний досвід, КНР.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливим науковими чи практичними завданнями. Ще з давніх часів відомо, що музика та спів відіграють найважливішу роль у житті кожної особистості, викликаючи в ній сильні емоції та переживання. Так, Аристотель стверджував, що музика має значну силу для формування в людей характеру та розвитку правильних почуттів.

Видатний китайський просвітник Конфуцій теж вважав, що музика та спів є значною цінністю для кожного члена громади. Тому до основних елементів змісту освіти, якими мають оволодіти учні, він відносив музику [10].

Як доведено сучасними вченими, заняття вокалом здійснює позитивний вплив на здоров'я людини, допомагає їй позбавлятися від стресів, покращити настрій та підвищити життєвий тонус. За висновками фахівців, це насамперед пояснюється тим, що під час співу в мозку людей виробляється ендорфін, завдяки чому вони відчувають радість та умиротворення. Крім того, навчання дитини музиці та співу розширює її світогляд, забезпечує барвисте і широкомасштабне сприйняття навколишнього світу [2, с. 118], сприяє морально-естетичному вихованню особистості.

З урахуванням значної ролі музики та співу в житті сучасної людини, величезного виховного потенціалу музичного мистецтва значна увага в Україні та КНР приділяється пошуку нових ефективних шляхів підвищення якості підготовки майбутніх учителів співу. Тому доцільно враховувати широкі можливості щодо взаємозбагачення арсеналу методів, форм, технологій, які використовуються в процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів співу у вищій школі вказаних країн. Зокрема, для українських викладачів значний інтерес представляє досвід формування професійної компетентності майбутніх учителів співу у вищій школі Китаю, бо цей досвід можна творчо використовувати в українських закладах вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід відзначити, що в останні роки було проведено багато цінних наукових розвідок, присвячених формуванню професійної компетентності учителів музики та співу. Зокрема, у проведених дослідженнях було висвітлено:

- історію розвитку музичного вокального мистецтва в КНР (Ван Бінчжао, Ван Юйне, Сун Пенцин, Сю Хайлін, Ші Вейчжен, Чен Сихай, Чжан Сюн, Чжан Хао та ін.);

- науково-методичні засади розвитку сучасної музичної педагогіки (Ван Бін, Вей Лімін, О. Олексюк, О. Рудницька та ін.);

- окремі питання підвищення рівня професійної культури вчителів музики та співу (Вей Тінге, Н. Згурська, Лін Хуацінь, Ло Чао, Чжан Сянюн та ін.);

- специфіку здійснення музичної освіти в сучасному Китаї (Гао Хуейвен, Цао Яньлі, Чжан Вей, Чжан Сі, Ян Дзин, Яо Вей та ін.).

Як засвідчують результати наукового пошуку, учені зробили вагомий внесок у вивчення проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів співу. Проте з'ясовано, що науковцями не здійснювався системний аналіз досвіду формування цієї компетентності в майбутніх учителів співу, які навчаються у китайських закладах вищої освіти.

Мета статті – представити результати аналізу досвіду формування професійної компетентності майбутніх учителів співу у вищій школі КНР.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як зазначає Ху Маньлі, у процесі здійснення професійної підготовки майбутніх учителів співу викладачі мають дотримуватися таких важливих принципів: принцип активності, що вимагає спонукання майбутніх фахівців до активного й свідомого навчання; принцип емоційності, що спрямовує педагога на забезпечення емоційної виповненості освітнього процесу; принцип творчої спрямованості, що проявляється в постійному залученні майбутніх учителів до творчого самовираження у процесі навчання [5, с. 8].

Ху Маньлі також зазначає, що одним із важливих аспектів професійної підготовки майбутніх учителів співу є забезпечення їхньої готовності майстерно керувати вокальними дитячими ансамблями. Для виконання цього завдання в останні роки застосовуються як традиційні, так і інноваційні методи та прийоми навчання студентів. Серед методів другої групи автор називає такі: домінантне вербальне пояснення, інформаційний діалог, рольові й ділові ігри, створення проблемних ситуацій, метод проектів, ланцюгове планування методичної роботи з вокальним ансамблем, моделювання складних ситуацій репетиційної роботи, рольові ігри, метод асоціацій, «дерево рішень», ескізне

опрацювання вокальних творів, емоційне висловлювання, полілогічний спів, коментована диригентська дія, театралізація шкільної пісні, акторське втілення художньо-музичного образу тощо [5, с. 11, 12].

У контексті порушеної проблеми заслуговує також на увагу методичні рекомендації Лін Сяо з проблеми формування вокально-виконавських умінь учнів підліткового віку, адже готовність майбутніх учителів співу до такої роботи є важливим складником їхньої професійної компетентності. Як підкреслює дослідник, студенти мають засвоїти, що формування вокально-виконавських умінь школярів вимагає забезпечення тісного взаємозв'язку слухового й вокального розвитку особистості та передбачає спеціальну організацію навчально-виконавського процесу, головною ознакою якого є педагогічне спрямування учнів та забезпечення відповідності між темброво-слуховою та співочою сферами їхньої діяльності [3, с. 19].

На основі аналізу результатів проведеного дослідження та власного досвіду викладацької діяльності Лін Сяо сформульовано висновок про те, що для успішного формування в учнів вокально-виконавських умінь майбутні вчителі співу мають оволодіти методами та засобами навчання, що стимулюють появу у школярів інтересу до пісенного мистецтва та потреби займатися вокалом, розвиток емоційно-чуттєвої сфери, інтелекту й музикальності кожної особистості, забезпечують їй дієву підтримку в оволодінні вокально-технічними прийомами, вміннями розучування вокальних творів та правильно виконувати їх. Для цього в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів важливо передбачити опанування ними насамперед таких методів навчання, як: переконання, схвалення, заохочення, пояснення, коментування, розповідь, бесіда тощо, а також методів вокального навчання, зокрема вокально-технічного й художньо-виконавського методів показу й наслідування учнем голосу свого викладача. Крім того, студенти мають отримати практичний досвід використання різних форм організації навчальної діяльності школярів (індивідуальні й групові заняття; огляд відеофрагментів вокальних творів та їх групові обговорення, виконання творчих завдань тощо) [3, с. 14].

Як вважає Ду Цзілун, у процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів співу вони мають навчитися формувати в учнів навичок естрадного співу. За методичними порадами автора, для цього вони мають оволодіти чотирма групами методів навчання:

1) методами систематизації музичного й допоміжного матеріалу; стимуляції художньо-пізнавальної активності учнів; створення в соціальних мережах груп за музичними інтересами, віртуальних клубів

фанів дитячої естрадної пісні; проведення роз'яснювальної роботи з батьками, методами діалогової бесіди й переконання;

2) фонаційно-ігровими вправами, спрямованими на вдосконалення й автоматизацію вокальних навичок школярів, розвиток їхніх музичних здібностей, забезпечення усвідомлення музичних уявлень; рухово-просторовими способами моделювання мелодичного малюнку; елементами релятивної системи;

3) рольовими іграми, що забезпечують психологічну й рухову розкутість людини, активізацію її творчого уявлення, готовність до інтерпретації та втілення музичного образу в засвоєваному пісенному репертуарі; методом «перехресного оцінювання», засвоєння рухово-танцювальних елементів; роботою з мікрофоном;

4) сюжетно-рольовими іграми на виконання-спілкування, включення в діалогічно-вокальні, ритмово-рухові імпровізації; методами самонавіювання й позитивного підкріплення [1, с. 14].

Слід зауважити, що китайські вчені у своїй працях визначають не тільки позитивні, але й негативні аспекти професійної підготовки майбутніх вокалістів та вчителів співу у закладах вищої освіти КНР. Так, Яо Вей констатує, що під час здійснення професійної підготовки цих фахівців у закладах вищої освіти Китаю домінує використання таких традиційних методів навчання, як приклад, вправи, демонстрація, пояснення, запам'ятовування, причому їх застосовують переважно в межах лекційної форми навчання [6, с. 11].

На думку автора, суттєвим негативним наслідком відведення більшої частини навчального часу на лекції є те, що це не дозволяє достатньою мірою забезпечити індивідуалізацію навчання майбутніх фахівців. Дослідник також зазначає, що в початковому плані чільне місце займають навчальні дисципліни ідеологічної спрямованості та англійська мова, а на практичні заняття з фаху залишається небагато часу. Тому студенти не мають змогу отримати достатній виконавський досвід [6, с. 22]. У світлі викладеного вчений рекомендує більше уваги приділяти у китайській вищій школі організації публічної концертної діяльності студентів, що сприяє підвищенню рівня їхнього виконавчого мистецтва, поглибленню «емоційного переживання та проживання музичних творів» [6, с. 22], розвитку фантазії й уяви майбутніх фахівців.

Зазначимо, що на основі аналізу наукової літератури та власного досвіду роботи у закладах вищої освіти Китаю було визначено також інші недоліки та проблеми в підготовці вокалістів, які негативно впливають на рівень професійної компетентності цих фахівців та вчителів співу. Ці недоліки та проблеми стосуються таких питань:

1. Керівництво професійною вокальною освітою (унаслідок централізованого керівництва системою музичної освіти в КНР рішення в цій галузі часто приймають чиновники, які не є обізнаними в музичному мистецтві, а це негативно впливає на подальший розвиток вокальної та музично-педагогічної освіти).

2. Створення національної моделі вокального професійного навчання (у КНР існує багато різних діалектів, що відображають культурні особливості різних регіонів країни, тому доцільно під час навчання вокалу учнів та молоді використовувати народні діалекти, а не штучно створену державну мову путунхуа).

3. Подолання ізоляції китайських виконавців (ідеться про необхідність активізації процесу культурного обміну фахівців у галузі сольного мистецтва з представниками інших народів та культур).

4. Співвідношення якості й кількості (збільшення набору студентів на вокально-музичні відділення призвело до того, що в деяких закладах вищої освіти не вистачає аудиторій, гуртожитків, професійного оснащення та викладацьких кадрів, а це негативно впливає на якість освіти).

5. Підготовка високопрофесійних викладацьких кадрів (низький професіоналізм багатьох викладачів вокалу у вищій школі КНР негативно впливає на рівень вокальної підготовки студентів) [4; 6; 8; 9].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. На основі викладеного зроблено висновок про те, що в системі формування професійної компетентності майбутніх учителів співу у китайських закладах вищої освіти накопичено багато цінних методичних доробок, які представляють цінність для української вищої школи. Проте під час використання представленого практичного досвіду важливо враховувати, що в описаній системі підготовки фахівців існують принципові недоліки і проблеми, які потребують поступової ліквідації. У подальшому дослідженні планується визначити й докладно схарактеризувати найбільш ефективні практичні доробки, що використовуються у процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів співу у Китаї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ду Цзілун. Методика формування навичок естрадного співу в учнів молодшого шкільного віку: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Суми, 2018. 20 с.
2. Кожевникова М. А. Роль музикального виховання в реабілітації і соціалізації дітей-сирот і дітей, оставшихся без попечення родителів. *Соціальне обслуговування семей и детей*. 2016. Вып. 7. Соціалізація дітей в соціально опасном положеннии, детей-сирот и

- детей, оставшихся без попечения родителей. Опыт учреждений социального обслуживания. С. 116-123.
3. Лін Сяо. Методичні засади формування вокально-виконавських умінь учнів підліткового віку в школах мистецтв : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2017. 19 с.
 4. Лінь Є. Методика вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2017. 21 с.
 5. Ху Маньлі. Методика підготовки керівника вокального ансамблю в системі вищої музично-педагогічної освіти України та Китаю : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2017. 21 с.
 6. Яо Вэй. Подготовка специалистов вокального искусства в системах высшего музыкального образования Китая и России : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Волгоград, 2015. 26 с.
 7. Яо Вэй. Проблемы развития вокального профессионального образования в современном Китае. Дискуссия. 2012. № 7(25). С 150-154.
 8. 林梅.论高校声乐教师的教學能力[J].艺术百家.2006(7).
 9. 郑清元.浅析高校声乐教师应具备的素质[J].教育与职业.2008(18).
 10. 郜锋 . 对我国普通高校声乐选修课教学实践的思考[D]. 北京:首都师范大学, 2007. URL : <http://cdmd.cnki.com.cn/Article/CDMD-10028-2008032453.htm>

Стаття надійшла до редакції 03.06.2019.

ЩЕБЛЫКИНА Таміла

д-р пед. наук, доцент, професор кафедри англійської філології,
Харківський національний педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди

ул. Валентиновская, 2, г. Харьков, Україна, 61168

E-mail: tamila.shch@gmail.com

ДЖОУ Юнь

аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, і
Харківський національний педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди

ул. Валентиновская, 2, г. Харьков, 61168

E-mail: [singerzhou@163](mailto:singerzhou@163.com)

Резюме. В статті определено, що в Україні і КНР значительне
внимание уделяется поиску новых эффективных путей повышения
качества подготовки будущих учителей пения. Поэтому целесообразно
учитывать широкие возможности взаимообогащения арсенала методов,

форм, технологій, використовуваних в процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів педagogіки в вищій школі вказаних країн. В частині, для українських викладачів значущий інтерес представляє досвід формування професійної компетентності майбутніх учителів педagogіки в вищій школі Китаю, так як цей досвід можна творчо використовувати в українських закладах вищої освіти.

Як виявилось, в останні роки було проведено багато досліджень різних авторів, присвячених проблемі формування професійної компетентності у студентів вказаного профілю, однак науковцями не здійснювався системний аналіз досвіду формування цієї компетентності у майбутніх учителів педagogіки, які навчаються в китайських закладах вищої освіти.

Як визначено, в процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів педagogіки в вищій школі КНР використовуються різні методи навчання. В частині, серед них можна назвати такі традиційні методи навчання, як наприклад, вправи, демонстрація, пояснення і т. п. Крім того, в останні роки в Китаї почали більш широко застосовувати різні інноваційні методи навчання, в частині такі: домінуюче вербальне пояснення, ролеві і ділові ігри, створення проблемних ситуацій, метод проектів, ланцюгове планування методичної роботи з вокальним ансамблем, моделювання складних ситуацій репетиційної роботи і т.п. .

Встановлено, що в системі формування професійної компетентності майбутніх учителів педagogіки в китайських закладах вищої освіти накоплено багато цінних методических напрацювань, які представляють цінність для української вищої школи. Однак при використанні представленої практичної досвідки важливо враховувати, що в описаній системі підготовки фахівців існують принципові недоліки і проблеми, які потребують поступової ліквідації.

Ключевые слова: професійна компетентність, майбутній фахівець, викладач педagogіки, вища школа, практичний досвід, КНР.

SHCHEBLYKINA Tamila

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor of English Philology Department, G. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

Valentinovskaya str., 2, Kharkiv City, Ukraine, 61168

E-mail:tamila.shch@gmail.com

ZHOU Yun

post-graduate student of the General Pedagogy and Pedagogy of the Higher School Department, G. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

Valentinovskaya str., 2, Kharkiv City, Ukraine, 61168

E-mail: singerzhou@163.com

THE PROFESSIONAL COMPETENCE FORMATION OF FUTURE VOICE TEACHERS IN THE HIGH SCHOOL IN CHINA: THE ANALYSIS OF PRACTICAL EXPERIENCE

Summary. The analysis of the practical experience of the professional competence formation of future voice teachers of high school in China is represented in the article. It was defined that different teaching methods such as traditional one (an example, exercises, demonstration, explanations, etc.) as well as innovative one (dominant verbal explanations, role and business games, project method, chain planning of methodical work with vocal ensemble, modeling of case situations of rehearsal work, etc.) are applied for this purpose. .

Keywords: professional competence, future specialist, vocal teacher, high school, practical experience, China.

Abstract. Introduction. The article identifies that considerable attention is paid to the search of new effective ways to improve the quality of future voice teachers' training in Ukraine and China. Therefore, it is advisable to take into account the wide opportunities for enrichment of the methods, forms, technologies used in the process of the professional competence formation of future voice teachers in high schools of Ukraine and China. In particular, the experience of the professional competence formation of future voice teachers in high school of China is considered to be of a great interest for Ukrainian teachers as far as such experience can be used creatively in Ukrainian higher education institutions.

Analysis of publications. A number of studies has been recently conducted by various authors (Wang Binzhao, Wang Yuine, O. Oleksiuk, O. Rudnitskaya, etc.). However, it has been found out that scholars have not conducted a systematic analysis of the experience of this competence formation in future voice teachers, studying in Chinese higher education institutions.

The purpose of the article is to represent the analysis of the experience of the professional competence formation of future voice teachers in Chinese higher education institution.

Results. It was defined that different teaching methods are applied in the process of the professional competence formation of future voice teachers in the Chinese High School. Traditional teaching methods such as an example, exercises, demonstration, explanation should be mentioned. In addition, various innovative teaching methods have recently become more widely applied in China, including: dominant verbal explanations, role-playing and business

games, problem situations, project method, vocal ensemble chain planning, modeling of difficult rehearsal situations, etc. .

Conclusion. As it was concluded a number of valuable methodological achievements has been accumulated in the system of professional competence formation of future voice teachers in Chinese higher education institutions, These achievements are of great value for Ukrainian higher education. However, in the process of applying the represented practical experience, it is important to consider that there are fundamental shortcomings and problem issues in the described system of specialist training that need gradual elimination.

REFERENCES

1. Du Tszilun. *Metodyka formuvannya navychok estradnoho spivu v uchniv molodshoho shkil'noho viku : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02.* Sumy, 2018. 20 s.
2. Kozhevnykova M. A. *Rol muzikalnoho vospytannya v reabylytatsyy y sotsyalizatsyy detey-syrot y detey, ostavshykhsya bez popechenyya rodyteley. Sotsyal'noe obsluzhyvanye semey y detey. 2016. Vip. 7. Sotsyalizatsyya detey v sotsyalno opasnom polozhenyy, detey-syrot y detey, ostavshykhsya bez popechenyya rodyteley. Opit uchrezhdenyy sotsyal'noho obsluzhyvannya. S. 116-123.*
3. Lin Syao. *Metodychni zasady formuvannya vokalno-vykonavskykh umin uchniv pidlitkovoho viku v shkolakh mystetstv : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02.* Kyyiv, 2017. 19 s.
4. Lin Ye. *Metodyka vokal'no-khorovoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzyky u protsesi fakhovoho navchannya : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02.* Kyyiv, 2017. 21 s.
5. Khu Manli. *Metodyka pidhotovky kerivnyka vokal'noho ansamblyu v systemi vyshchoyi muzychno-pedahohichnoyi osvity Ukrayiny ta Kytayu : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02.* Kyyiv, 2017. 21 s.
6. Yao Vey. *Podhotovka spetsyalystov vokalnoho yskusstva v systemakh vyssheho muzykal'noho obrazovannya Kytaya y Rossyy : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01.* Volhohrad, 2015. 26 s.
7. Yao Vey. *Problemi razvytyya vokalnoho professyonalnoho obrazovannya v sovremennom Kytae. Dyskussyya. 2012. # 7(25). S 150-154.*
8. 林梅.论高校声乐教师的教学能力[J].艺术百家.2006(7).
9. 郑清元.浅析高校声乐教师应具备的素质[J].教育与职业.2008(18).
10. 郜锋 . 对我国普通高校声乐选修课教学实践的思考[D]. 北京:首都师范大学, 2007. URL : <http://cdmd.cnki.com.cn/Article/CDMD-10028-2008032453.htm>

(переклад на англ. – авторський)